

vek tárgyalják: Yehuda Don: „The Economic Effect of Antisemitic Discrimination: Hungarian Anti-Jewish Legislation, 1938–1944.” *Jewish Social Studies*, New York, 48, no. 1, Tél, 1986 63–82. o. Uő: „Anti-Semitic Legislations in Hungary and Their Implementation in Budapest. An Economic Analysis.” In: *The Tragedy of Hungarian Jewry. Essays, Documents, Testimonies*. Szerk.: Randolph L. Braham. Institute for Holocaust Studies of The City University of New York, New York, 1987, 49–71. o. L. még Karády Viktor: „A magyar zsidóság helyzete az antiszemita törvények idején.” *Medvetánc*, 1985/2–3. 41–90. o.

49. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 37. o.

50. Basch a Bánátban született, a Hatzfeld nevű községben, 1901. július 13-án. A második világháború után a főbb háborús bűnösök perében vádlottként szerepelt, és 1946. április 26-án Budapesten kivégezték. Róla és a magyarországi népi németekről több helyütt is olvashattuk. Vö. G. C. Paikert: *The Danube Swabians*. Martinus Nijhoff, The Hague, 1967, 7–241. o., C. A. Macartney, 1:69–70. o., 169–172., 178–179. és 326., valamint Johann Weidlein következő munkái, melyek mind a szerző saját kiadásában jelentek meg Schorndorfban: *Der madjarische Rassenationalismus*. 1961, 131. o., *Jüdisches und deutsches Schicksal in Ungarn*. 1969, 84. o., továbbá *Geschichte der Ungarndeutschen in Dokumenten, 1930–1950*. 1957.

51. Csáky elgondolását 1939. április 27-én továbbították báró Villani Frigyesnek, Magyarország római követének azzal, hogy hozza Ciano tudomására. C. A. Macartney, 1:347–348. o.

52. Paikert, *i. m.*, 118–119. o. A jegyzőkönyv szövegét lásd: *Magyarország és a második világháború*. 290–293. o.

53. Joseph Rothschild: *East Central Europe Between the World Wars*. University of Washington Press, Seattle, 1974, 194–195. o.

54. Sulyok Dezső, *i. m.*, 205. o.

55. C. A. Macartney, 2:41. o.

56. *Uo.*, 1:457. o.

57. A toborzást Gottlob Berger SS-Gruppenführer irányította, és költségeit részben abból a pénzből fedezték, amelyet kivándorlási engedélyekért zsidók fizettek. Vö. Lévai: *Eichmann in Hungary*. Pannonia Press, Bp., 1961, 223–225. o., Tilkovszky Lóránt: *SS-toborzás Magyarországon*. Kossuth, Bp., 1974.

58. A különböző magyarországi nemzetiszocialista pártok választási koalícióba tömörültek. Részt vett benne a Nyilaskeresztes Párt, amelyet akkor Hubay Kálmán irányított, mivel Szálasi éppen rács mögött volt, az Egyesült Nemzeti Szocialista Párt, élén Pálffy Fidéllel és Bakó Lászlóval, valamint még néhány töredék pártocská Maróthy (Meisler) Károly, Matolcsy Mátyás és Meskó Zoltán vezetése alatt. Míg 1935-ben mindössze 2 mandátumot szereztek, most 49-et, s ebből maga a Nyilaskeresztes Párt 31-et.

59. A kisgazdák mindössze 11, a szociáldemokraták csupán 5 képviselőt küldtek be az új parlamentbe, míg a régiben 26, illetve 14 képviselőjük ült. Oly kevesen voltak, hogy jelentősebb ellenzéki tevékenységet nem tudtak folytatni. Tény, hogy egészen addig, amíg az ország nem került megszállás alá, ezek a pártok bel- és külpolitikailag gyakran a kormány támogatóiként léptek fel. 1940. január 20-án például egy szociáldemokrata képviselő kifejezetten támogatásáról biztosította Telekit külpolitikája tárgyában, és négy nappal később a párt befolyása alatt működő Szakszervezeti Szövetség nyilatkozatban szögezte le, hogy elveti az osztályuralom gondolatát. Aláhúzták azt is, hogy hívei az alkotmányosságnak, és ragaszkodnak az „ezeréves Magyarország nemzeti céljaihoz”. A szociáldemokraták oly módon keltették az ellenzékiiség